

Vəfat edənün və ya itən bir əşyanın arxasından üzülmək və ağlamaq, yas və hüzn... Cahiliyyə dövründə əri ölmüş qadın bir il mağara kimi bir yerə qapanar, heç kimlə əlaqəsi olmaz, yuyunmaz, saçlarını daramaz, dirnaqlarını kəsməzdi. Hətta həmin dövrün ərəbləri arasında bəziləri öz ölümündən sonra yaxşılıqlarını dilə gətirərək çığır-bağır ağlamaları üçün vəsiyyət edənlər də var idi.

Belə yas tutmağı Hz. Peyğəmbərimiz (s.ə.s) qadağan etmiş, sadəcə ölənin xatirəsinə hörmət olaraq yaxın qohumlar üçün üç gün, əri ölmüş qadınlar üçün dörd ay on gün, bir növ, yas saxlamağa icazə vermişdir. Bu mövzu ilə əlaqədar olaraq bir hədisdə belə buyrulur: “ *Allaha vaxır t günün iman gətirən bir qadına rindən başqa bir ölü üçün üç gündən artıq yas saxlaması halal deyildir. Ancaq rindən, qadın dörd ay on gün matəm saxlayır* ” (Təcridi-Sarih Tərcüməsi, IV, səh. 363).

Ölüm böyük bir hadisədir. Belə bir hadisədən ötrü insanın kədərlənməsi, hüznənməsi normaldır. Hətta dinimiz səssiz şəkildə ağlamağı və göz yaşını axıtmağı da uyğun görür (icazə verilir).

Necə ki, Peyğəmbərimiz (s.ə.s) də oğlu İbrahim (ə) vəfat edəndə gözlərindən yaş axacaq şəkildə ağlamışdı. Lakin Peyğəmbərimizə (s.ə.s) ağlamağı qadağan etdiyini xatırlanınca göz yaşının axması ilə Allahın əzab etməyəcəyini, ancaq mübarək dilini işarə edib öləne əzab ediləcəyini bildirmişdir: “*Şübh siz ki, ölənin alisinin ondan ötrü qışqırır-bağırmasından (ağlamasından) zab çəkər*” (Buxari, Cənaiz, 42, 43).

Yenə Peyğəmbərimiz (s.ə.s) bir cənazə mərasimində qəbrin kənarında oturmuş, göz yaşları torpağa damlayacaq dərəcədə ağlamış, qızı Ruqiyanın (ə) vəfatında yanında səssiz şəkildə ağlayan Hz. Fatimənin (ə) göz yaşlarını öz əli silmiş, onun bu şəkildə ağlamasını qadağan etməmiş və bir cənazədə ağlayan qadına əsəbləşən Hz. Ömərə (r.a): “ *Ona toxunma, ağlasın, şübh siz ki, göz yaşarar* ”,- deyərək buyuraraq səssiz ağlayanın sərbəst buraxılmasının lazım olduğuna işarə etmişdir. (İbni Macə, Zühd 19, Cənaiz 53).

İslamda təziyənin, yəni başsağlığı vermənin müddəti üç gündür və üçüncü gündən sonra təziyə xoş qəbul edilməmişdir. Buna baxmayaraq, cahil bir davranış şəkli olan matəm, sonrakı əsrlərdə qarşısı alınmayacaq dərəcədə yayılmış bidətlərdən bir bidət halına gəlmişdir. Miladi

680-ci ilin Məhərrəm ayının 10-da Kərbəlada Hz. Hüseyin (ə) şəhid edilməsi insanlar tərəfindən matəm mərasimləri ilə anılmaqdadır. Lakin bu və buna bənzər davranışlar Rəsulullahın (s.ə.s) müsbət qarşılamadığı əxlaqi amillərdən sayılmışdır.

Ölən insanlar üçün matəm saxlamaq, baş-gözünə döyüb və yüksək səslə ağlamaq İslamın əsla qəbul etmədiyi və xoş görmədiyi davranışlardır. İslam dini ölümü mütləq mənada kədərli bir hadisə kimi deyil, Allah-Təalanın hər kəs üçün təqdir etdiyi bir qədər olduğu üçün bu ölçülər xaricinə çıxıb öləne sitayişə yol açacaq dərəcədə matəm saxlamalarına icazə verməmişdir. Ölüm təqdiri ilahidir (ilahi qədr). Allahın bu təqdirinə üsyan isə heç vaxt doğru qəbul edilmir. Burada bizim üzərimizə düşən sadəcə tarixdən ibrət almaq və bəzi xoşagəlməz hadisələrin təkrarlanmasına bir daha yol açmamaqdır. Bu gün bir müsəlman olaraq oturub Hz. Hüseyinə (ə) matəm saxlamaq, ağlamaq əvəzinə Onu dərk etməli, Onun mübarizəsindən dərs çıxarmalı, ibrət almalıyıq. Bu gün, unutmayaq ki, bizim Qarabağ kimi bir problemimiz var. Heç olmazsa, Hz. Hüseyin mübarizəsindən bu xüsus üçün örnək alaıq. Duyğularımızı bu istiqamətdə cəmləşdirək.

Bizim əsas vəzifəmiz Onun həyat tərzindən, gözəl əxlaqından örnək almaq olmalıdır. Şəhid olmamışdan əvvəl Hz. Hüseyin (ə) bacısı Zeynəbə etdiyi nəsihəti diqqətdən qaçırmamaq, ən azından Onun bu vəsiyyətinə görə davranmaq lazımdır. Vəsiyyət edib deyirdi: “*Ey Bacım! Sən and verirəm. Bu andımdan çəkin və mən öldüyüm zaman üst-başına döyüb cırma, üzünü cırmaqlama, mənə nim üçün ah-vay edib özünü ziyyət vermə*”. Hz. Hüseyin son vəsiyyəti budur. Matəm şüurunda olanlar buna mütləq diqqət etməlidirlər.